

ความเป็นมาและการพัฒนาสู่การเป็นศูนย์บริการทางการแพทย์ขั้นเลิศด้านโรคไต ในระดับอาเซียน

ทวี ศิริวงศ์, ชลธิป พงศ์สกุล, ศิริรัตน์ เรืองจ้อย

สาขาวิชาโรคไต ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาพรวมของการบริการทางไตของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การบริการทางไตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มปรากฏเป็นรูปธรรมขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้เริ่มให้การบริการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมในช่วงต้นปีพ.ศ.2527 และต่อมามีการพัฒนาการบริการขึ้นเป็นลำดับตามดังนี้

- พ.ศ. 2527 เปิดบริการการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม
- พ.ศ. 2538 เปิดบริการการล้างไตทางช่องท้อง (ซีเอพีดี)
- พ.ศ. 2533 เปิดบริการการผ่าตัดปลูกถ่ายไต (ร่วมกับภาควิชาศัลยศาสตร์และหน่วยบริการอื่นๆ)
- พ.ศ. 2544 เปิดบริการคลินิกโรคไตเรื้อรัง
- พ.ศ. 2549 เริ่มกิจกรรมวันไตโลกประสานงานกับสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย ร่วมกับนานาชาติ

ซึ่งในที่สุดเป็นการบริการผู้ป่วยไตครบวงจรในปี พ.ศ. 2544 โดยการเปิดบริการคลินิกโรคไตเรื้อรังเพื่อหวังผลในการชะลอไตเสื่อมและเป็นการเตรียมผู้ป่วยเพื่อเข้ารับการบำบัดทดแทนไต ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้อาสาสมัครทางการแพทย์ต่างๆ ในภูมิภาคนี้ก็ได้พัฒนาให้มีการบริการต่างๆ มากขึ้น ทำให้คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้เพิ่มบทบาทในรูปแบบสถาบันฝึกอบรม โดยได้เริ่มให้มีการประชุมวิชาการโรคไตประจำปีตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 โดยเปลี่ยนสถานที่จัดประชุมทั้งในภาคอีสานและภาคอื่นๆ ของประเทศ ในการประชุมนี้เน้นเผยแพร่ความรู้ด้านการล้างไตทางช่องท้องเป็นหลัก ซึ่งเชื่อว่าจากการประชุมดังกล่าวได้เผยแพร่ชื่อเสียงและกระจายความรู้ให้แก่บุคลากรทางการแพทย์ทั่วประเทศ

ในการฝึกอบรมด้านโรคไต สาขาวิชาโรคไตฯ ได้ฝึก

อบรมแพทย์ประจำบ้าน ต่อยอดสาขาอายุรแพทย์โรคไตซึ่งเริ่มขึ้นในปีพ.ศ. 2545 ปัจจุบันได้ผลิตอายุรแพทย์โรคไตแล้วทั้งสิ้น 14 ราย แพทย์ดังกล่าวเกือบทั้งหมดปฏิบัติหน้าที่อยู่ในภาคอีสาน อนึ่ง โดยที่การบริการทางไต ต้องอาศัยกำลังบุคลากรพยาบาลอย่างมาก ทำให้ต้องมีการฝึกอบรมพยาบาลทั้งการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (การฟอกเลือด) การล้างไตทางช่องท้อง (การฟอกน้ำ) และการผ่าตัดปลูกถ่ายไต ซึ่งในประการหลังเป็นการจัดอบรมภายในสำหรับพยาบาลดูแลผู้ป่วยหลังปลูกถ่ายไต อนึ่ง ในระยะหลังหน่วยปลูกถ่ายอวัยวะ รพ.ศรีนครินทร์ได้เริ่มจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรทางการแพทย์ในภูมิภาคนี้โดยเน้นกิจกรรมรับบริจาคอวัยวะโดยเน้นไต และต่อมาดับเป็นหลักทำให้เกิดเครือข่ายโรงพยาบาลรับบริจาคอวัยวะ (Regional donor hospital network)

ในทศวรรษที่ผ่านมา จากการที่มีทั้งจำนวนผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้นและแพทย์ที่ดูแลผู้ป่วยก็มีจำนวนมากขึ้นในจังหวัดต่างๆ ทำให้มีการประสานการส่งต่อผู้ป่วยมาที่ รพ.ศรีนครินทร์ในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ในปีพ.ศ. 2550 สาขาวิชาโรคไตจึงได้ผลิตหนังสือ “คู่มือการฝึกอบรมและการปฏิบัติงาน สาขาวิชาโรคไต ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น” ขึ้น เพื่อใช้เป็นคู่มือสำหรับแนะนำการดูแลผู้ป่วย รวมทั้งการส่งต่อระหว่าง รพ.ต่างๆ หนังสือนี้ได้แจกจ่ายไปยังสถานบริการทุกแห่งในภาคอีสาน นอกจากนี้ ยังพบว่าคู่มือฉบับนี้ยังช่วยกระตุ้นให้สถาบันทางการแพทย์หลายแห่งพัฒนาคู่มือของตนขึ้นอีกด้วย ในช่วงปีพ.ศ. 2552-2554 สาขาวิชาฯ ได้มีการประชุมเครือข่ายวิจัยในภาคอีสานหลายครั้งโดยเน้นให้ความรู้ที่ เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาแนวทางวิจัยแบบสหสถาบัน จนกระทั่งในการประชุมวิชาการประจำปี พ.ศ. 2554 (5

พฤษภาคม 2554) จึงได้มีการประชุมเปิดตัวเครือข่ายแพทย์โรคไตแห่งภาคอีสานอย่างเป็นทางการ ทำให้ภาคอีสานมีองค์กรประสานงานด้านโรคไตอย่างเป็นทางการ โดยองค์กรนี้มีสมาชิกทั้งอายุรแพทย์โรคไตและแพทย์โรคไต ที่ผ่านการฝึกอบรมการดูแลผู้ป่วยฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมจากทุกจังหวัด การพัฒนาสู่การเป็นศูนย์บริการทางการแพทย์ชั้นเลิศด้านโรคไตในด้านต่างๆ

การล้างไตทางช่องท้อง(การฟอกน้ำ)

จากการพัฒนาด้านการฟอกน้ำมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2528 ร่วมกับมีการนำเสนอผลงานในที่ประชุมนานาชาติและผลงานตีพิมพ์ ทำให้สาขาวิชาโรคไตฯมีบทบาทในการก่อตั้ง Asian chapter ของ International society for peritoneal dialysis ในพ.ศ. 2544 (ต่อมาได้ขยายของเขตขึ้นเป็น Asia-Pacific chapter ในปีนี้) และจากผลงานในด้านต่างๆ รวมทั้งเป็นศูนย์การรักษาที่มีจำนวนผู้ป่วยฟอกน้ำมากที่สุด(ในสมัยนั้น) จึงทำให้ รพ.ศรีนครินทร์ได้รับการคัดเลือกเป็น Asian training center สำหรับการฟอกน้ำสำหรับแพทย์ในเอเชียโดยได้รับทุนจากองค์กรดังกล่าว ซึ่งนับถึงปัจจุบันได้อบรมแพทย์ลาว 1 ราย แพทย์กัมพูชา 1 ราย พยาบาลกัมพูชา 1 ราย อนึ่ง จากการที่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาการและการบริการการฟอกน้ำมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้รับเชิญจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพเป็นโรงพยาบาลหลักในการผลักดันนโยบายขยาย บริการบำบัดทดแทนไตแก่ผู้ป่วยสิทธิบัตรทองโดยในปีพ.ศ. 2546-2547 ได้ศึกษา Khon Kaen CAPD model for UC patients พร้อมๆ กับ รพ.อื่นๆอีก 2 แห่ง (บ้านแพ้ว สมุทรสาครและรพ.สงขลานครินทร์) ในช่วงเวลาดังกล่าว สาขาวิชาฯได้มีส่วนร่วมในการศึกษา Cost utility เปรียบเทียบการฟอกน้ำกับการฟอกเลือด ซึ่งผลงานเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในการนำมาซึ่งการประกาศนโยบาย PD first policy ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 30 ตุลาคม 2550 และในสัปดาห์สุดท้ายของปีนั้นเอง คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ดำเนินการฝึกอบรมบุคลากรพยาบาลจาก รพ.23 แห่งทั่วประเทศที่เป็น Phase I PD hospitals นับเป็นหลักสูตรแรกของ PD first policy และต่อมา คณะแพทย์ขอนแก่น ได้รับการสนับสนุนให้เป็น PD technology & training center แห่งแรกของประเทศเพื่อ สนับสนุนการฝึกอบรมวิจัยและแก้ไขปัญหาทางวิชาการแก่ เครือข่ายโรงพยาบาลที่ให้การบริการการฟอกน้ำ อนึ่ง ในกิจกรรม

อบรมพยาบาลผู้เชี่ยวชาญการฟอกน้ำ ได้เปิดอบรมตามหลักสูตรสภาการพยาบาลไปทั้งสิ้น 42 ราย และอบรมร่วมกับ ส่วนกลางทั้งสิ้น 28 ราย นอกจากนี้ ได้อบรมการดูแลผู้ป่วยฟอกน้ำให้แก่แพทย์แล้วจำนวน 3 ราย

การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม(การฟอกเลือด)

คณะแพทย์ขอนแก่นนับเป็นแห่งแรกในภาคอีสาน ที่ให้การบริการฟอกเลือดแก่ผู้ป่วยในปีพ.ศ. 2527 โดยห้องไตเทียมแรกตั้งอยู่ที่ห้องไอซียูเดิม ต่อมาในปีพ.ศ. 2530 ได้ย้ายมาที่หอผู้ป่วย 4จ. และในที่สุดได้ย้ายมาให้บริการที่ศูนย์บริการโรคไต (Renal Service Center: RSC) ในปีพ.ศ. 2550 อนึ่ง ในสถานที่เดิม หอ 4จ. ทางรพ.ศรีนครินทร์ได้อนุญาตให้มูลนิธิจิตตานุเคราะห์มาเปิดบริการ ฟอกเลือดการกุศล ในราคาถูกคิดค่าบริการครั้งละ 500 บาทแก่ผู้ป่วยด้อย โอกาสในการบริการการฟอกเลือด ได้มีการขยายการบริการมาโดยตลอดมีจำนวนผู้ป่วยที่มาฟอกเลือดประจำเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจนมีกว่า 40 รายในปัจจุบัน ในขณะที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นศูนย์การแพทย์ทุติยภูมิทำให้มีการส่งผู้ป่วยที่มีปัญหาซับซ้อน จึงทำให้ต้องมีการบริการฟอกเลือดฉุกเฉินจำนวนมากครั้งต่อวัน ซึ่งนับว่าเป็นภารกิจที่สำคัญของศูนย์บริการโรคไต ในด้านการฝึกอบรมและเผยแพร่ความรู้ นอกจากนี้ที่นำเสนอในที่ประชุมประจำปีของสาขาวิชาโรคไตแล้ว ยังได้จัดให้มีการอบรมอายุรแพทย์และกุมารแพทย์ ตามหลักสูตรระยะสั้นที่ได้รับการรับรองของสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทยซึ่งได้อบรมแล้วทั้งสิ้น 34 ราย และอบรมพยาบาลตามหลักสูตรสภาการพยาบาลแล้วทั้งสิ้น 96 ราย ซึ่งส่วนใหญ่ของผู้รับการอบรมทำงานอยู่ในภาคอีสาน กิจกรรมนี้ทำให้คณะแพทย์ขอนแก่นมีเครือข่ายบุคลากรทางการแพทย์ที่ทำงานด้านโรคไตซึ่งสามารถติดต่อประสานงานกัน ได้เป็นจำนวนมาก และนำมาซึ่งเครือข่ายแพทย์โรคไตแห่งภาคอีสาน (กล่าวแล้วข้างต้น) นอกจากอบรมบุคลากรไทยแล้ว ยังมีผู้เข้ารับการอบรมจากประเทศลาว กัมพูชา ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย อีกด้วย

อนึ่ง จากการที่มีผู้ป่วยฟอกเลือดถูกส่งตัวมารับการแก้ไขปัญหาทวารหลอดเลือดที่ใช้ฟอกเลือด คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงได้มีโครงการจัดตั้งศูนย์ทวารหลอดเลือดที่ใช้ในการฟอก เลือดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเป็นโครงการที่ดำเนินการของ ศูนย์บริการโรคไตร่วมกับสาขาวิชาโรคหัวใจและหลอดเลือด ภาควิชา

อายุรศาสตร์, หน่วยศัลยศาสตร์ทั่วไปและ หน่วยศัลยศาสตร์หัวใจ หลอดเลือดและทรวงอก ภาควิชาศัลยศาสตร์และศูนย์หัวใจสิริกิติ์ และภาควิชารังสีวินิจฉัย เพื่อเป็นศูนย์กลางของการดูแลหลอดเลือดที่ใช้ในการฟอกเลือดของผู้ป่วยไตวาย เรื้อรัง โดยเฉพาะผู้ป่วยในภาคอีสาน ซึ่งวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรที่ดูแลผู้ป่วยฟอกเลือดในภาคอีสาน และให้การบริการผู้ป่วยฟอกเลือดที่มีปัญหาทวารหลอดเลือดโดยมีการใช้เครื่องมือต่างๆที่ทันสมัย อาทิ เครื่องมือที่ใช้วัดอัตราการไหลของเลือดภายในหลอดเลือดที่ใช้ฟอกเลือด ได้แก่ เครื่องมือใช้ ultrasound dilution technique และเครื่อง Doppler ultrasound, การตรวจด้วยการทำ peripheral angiogram เพื่อให้ได้การวินิจฉัยที่ชัดเจนของภาวะตีบตันของหลอดเลือดและจัดระบบการแก้ไขภาวะตีบตันของหลอดเลือดที่ใช้ฟอกเลือดทั้งวิธีขยายหลอดเลือดและวิธีผ่าตัดอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งการบริการตามโครงการนี้ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2554

การผ่าตัดปลูกถ่ายไต

หลังจากได้เริ่มการบริการล้างไตตั้งแต่ปีพ.ศ. 2527 ทำให้มีผู้ป่วยล้างไตเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ และในช่วงต้นผู้ป่วยเหล่านี้ต้องไปขอรับบริการปลูกถ่ายไตที่กรุงเทพฯ จึงได้เริ่มมีแนวคิดเปิดบริการปลูกถ่ายไตขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2532 และด้วยความสนับสนุนของมูลนิธิโรคไตแห่งประเทศไทยทำให้คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สามารถเปิดบริการได้ในปีต่อมา โดยผู้ป่วยรายแรกได้รับการปลูกถ่ายไตในวันที่ 25 ธันวาคม 2533 ซึ่งรายนี้ยังมีสุขภาพแข็งแรงมาจนถึงปัจจุบัน ในช่วงแรกผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยเบิกได้จากทางราชการหรือมีฐานะดีเท่านั้นเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูงมาก อย่างไรก็ตามมีผู้ป่วยยากจนจำนวนไม่น้อยได้รับการผ่าตัดโดยการสนับสนุนของมูลนิธิ พอสว. มูลนิธิโรคไตฯ และมูลนิธิอื่นๆ ทำให้คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีภาพลักษณ์ที่ดีมากเนื่องจากสามารถให้การบริการแก่ผู้ป่วยทุกระดับ ปัจจุบันคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ทำการปลูกถ่ายไตแล้วทั้งสิ้นมากกว่า 580 รายและส่วนใหญ่ไตที่ปลูกถ่ายให้ผู้ป่วยยังใช้ได้ดี รวมทั้งผู้ป่วยรายแรกก็ยังคงมีสุขภาพแข็งแรงและไตที่ใส่ใหม่ยังทำงานดี

โดยที่การปลูกถ่ายไตจำเป็นต้องมีไตบริจาคมาปลูกถ่ายผู้ป่วย โดยไตบริจาคมาจาก 2 แหล่งคือมาจากญาติที่มีชีวิตของผู้ป่วยเอง และมาจากผู้ป่วยสมองตาย ซึ่งในประการหลังต้องมีกิจกรรมขอรับบริจาคตามเกณฑ์ของสภาการขาดไทย

รพ.ศรีนครินทร์จึงให้มีการจัดตั้งหน่วยปลูกถ่ายอวัยวะในปีพ.ศ. 2536 โดยต่อมาได้ประสานงานกับสภาการขาดไทยตั้งเป็นศูนย์บริจาคอวัยวะ สภาการขาดไทย ศูนย์แรกที่เป็นสาขานอกกรุงเทพฯ จากการดำเนินงานที่ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนและชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาการทำงานมาโดยลำดับ ทำให้ปัจจุบันได้มีผู้แสดงความจำนงบริจาคไตแก่สภาการขาดเป็นจำนวนมาก

ในปีพ.ศ. 2548 รัฐบาลโดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพ(สปสช.) ได้มีนโยบายสนับสนุนให้มีการเพิ่มจำนวนการปลูกถ่ายไตให้มากยิ่งขึ้น ในปีพ.ศ. 2553 รพ.ศรีนครินทร์จึงได้รับการสนับสนุนจาก สปสช. ให้เป็น “ศูนย์การบริการทางการแพทย์ชั้นเลิศด้านการปลูกถ่ายไต” (Excellence center for kidney transplantation) เป็นแห่งแรกของประเทศโดยกำหนดให้รพ.ศรีนครินทร์เป็นศูนย์กลางการพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ด้านการดำเนินการปลูกถ่ายไต รวมทั้งการสนับสนุนให้มีการบริจาคไตจากผู้ป่วยสมองตายเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งการดังกล่าวส่งผลให้รพ.ศรีนครินทร์มีกิจกรรมมากขึ้น ทั้งในด้านการพัฒนาองค์ความรู้ การบริการ การอบรมและการวิจัย ทำให้ในปัจจุบัน รพ.ศรีนครินทร์เป็นศูนย์การปลูกถ่ายไตที่ได้ไตจากผู้บริจาค สมองตายจำนวนมากที่สุดของประเทศ กิจกรรมเด่นที่ได้ดำเนินการแล้ว ได้แก่ การจัดตั้งเครือข่ายรพ.ผู้บริจาคอวัยวะในภาคอีสาน รพ.ในเครือข่ายได้แก่ รพ.ศูนย์อุดรธานี รพ.ศูนย์ขอนแก่น รพ.มหาสารคาม รพ.กาฬสินธุ์ รพ.ร้อยเอ็ด รพ.หนองคาย และ รพ.สกลนคร การจัดตั้งคลินิกดูแลผู้บริจาคไต ที่มีชีวิต (มีไตข้างเดียว) เพื่อดูแลสุขภาพที่เกี่ยวกับไตและสุขภาพทั่วไปของผู้บริจาคฯ

ในการดำเนินการจริงเกี่ยวกับการปลูกถ่ายไตสามารถแบ่งการดูแลผู้ป่วยเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะรอไต ผู้ป่วยไตพิการที่ได้รับการฟอกเลือดฯ และรับการบำบัดซีเอฟดีจาก รพ.ต่างๆทั่วภาคอีสานจะถูกนัดมาตรวจทุก 3-4 เดือนเพื่อดูความพร้อมของสุขภาพร่างกายและจิตใจ ให้ความรู้ในการดูแลตนเองและเพื่อเตรียมการปลูกถ่ายไต ทั้งนี้ ในการดูแลดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นการสื่อสารกันระหว่างรพ.ศรีนครินทร์และรพ.ที่ดูแลการล้างไตให้ผู้ป่วยในส่วนนี้ที่เป็นคลินิกรอปลูกถ่ายไตจะมีผู้ป่วยมารับการตรวจดูแลสัปดาห์ละ 20-25 ราย

2. ระยะปลูกถ่ายไต(อยู่ในโรงพยาบาล) ผู้ป่วยที่มีไตบริจาคจะได้รับการเรียกตัวมารับการปลูกถ่ายไต และมัก

อยู่รพ.โดยเฉลี่ย 15-20 วัน ซึ่งในช่วงนี้ผู้ป่วยจะได้รับการดูแลอย่างเคร่งครัดจากแพทย์ และจะได้รับการสอนอย่างละเอียดและเป็นขั้นตอนจากพยาบาลผู้มีประสบการณ์ จนกระทั่งแน่ใจได้ว่าผู้ป่วยสามารถดูแลตนเองได้เมื่อกลับไปอยู่บ้าน

3.ระยะติดตามผล (นอกรพ.) ในระยะแรกผู้ป่วยได้รับการนัดมารพ.ค่อนข้างถี่ อาทิ ทุก 2 สัปดาห์ และเมื่อสุขภาพดีคงที่ แพทย์จะนัดห่างขึ้นเป็นทุก 8-12 สัปดาห์ ผู้ป่วยทุกรายจะได้รับยาควบคุมความดันโลหิตตลอดชีวิต ทุกครั้งที่ผู้ป่วยมารับการตรวจตามนัด ผู้ป่วยจะได้รับคำแนะนำและทบทวนการดูแลตนเองอย่างละเอียดทุกครั้ง ในรายที่มีปัญหาทางสุขภาพผู้ป่วยจะถูกรับเข้าอยู่รพ. เพื่อเข้ารับการรักษาที่เหมาะสม

นอกจากนี้ จากการการปลูกถ่ายไตเป็นกระบวนการรักษาที่ซับซ้อนและผู้ป่วยจะต้องดูแลตนเองอย่างเคร่งครัดทางรพ.ศรีนครินทร์ได้จัดให้มีโทรศัพท์สายด่วน (Call center) ที่ผู้ป่วยสามารถโทรปรึกษาได้เมื่อมีปัญหาหรือข้อข้องใจเกี่ยวกับการรักษาและยาต่างๆ ที่ใช้รวมทั้งผู้ป่วยสามารถติดต่อรพ.ผ่าน จดหมายอิเล็กทรอนิกส์และทางเครือข่ายสังคม (Social network) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยได้ถึงข้อมูลและคำตอบปัญหาได้ตลอดเวลาอีกด้วย และรพ.ศรีนครินทร์ยังสนับสนุนให้กลุ่มผู้ป่วยรวมตัวกันเป็นเครือข่ายผู้ป่วยหลังปลูกถ่ายไตเพื่อถ่ายทอดข้อมูลและให้การปรึกษาต่างๆต่อกันในกลุ่มได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

การดูแลผู้ป่วยโรคไตก่อนการบำบัดทดแทนไต

จากที่สาขาวิชาโรคไตฯได้ให้บริการบำบัดทดแทนไตทุกวิธีแก่ผู้ป่วยไตเรื้อรัง พบว่ามีผู้ป่วยเพิ่มจำนวนมากขึ้นมาโดยตลอด ดังนั้น จึงได้ตั้งกลุ่มวิจัยโรคไตเรื้อรังขึ้นในปีพ.ศ.2544 โดยได้รับการสนับสนุนจากคณะแพทย์ชนแกนต่อมากลุ่มวิจัยมีความเห็นว่าควรให้มีการดำเนินการคลินิกโรคไตเรื้อรังขึ้นเพื่อให้เป็นแหล่งทำกิจกรรมกับผู้ป่วย ดังนั้น ในปีพ.ศ.2546 จึงเริ่มให้บริการคลินิกไตเรื้อรัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและชะลอการเสื่อมของไต พร้อมกับการทำวิจัยโดยเน้นดูแลผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ เช่น ผู้ป่วยเบาหวาน ผู้ป่วยความดันโลหิตสูง เป็นต้น ปัจจุบันมีผู้ป่วยมารับการรักษาประมาณ 500 ราย ส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 และ 4

ในกิจกรรมดังกล่าวนี้ ได้ช่วยผู้ป่วยจำนวนมากให้มีอาการทางไตคงที่ และเตรียมผู้ป่วยระยะที่ 5 เพื่อเข้ารับการบำบัดทดแทนไต ในทางด้านวิชาการคลินิกนี้ถูกจัดเป็น

ต้นแบบการบริการที่มีบุคลากรทางการแพทย์จากสถานพยาบาลต่างๆมาศึกษาดูงานเป็นประจำ เป็นคลินิกโรคไตเรื้อรังอ้างอิงของสำนักงานหลักประกันสุขภาพ และได้ใช้เป็นแหล่งข้อมูลวิจัยในด้านต่างๆ อาทิ ภาวะทุพโภชนาการ การเลวลงของไต การควบคุมความดันโลหิต ภาวะซีดและการใช้ยาตลอดจนเป็นแหล่งกำเนิดของ International CKD registry (CKDOD)

โดยสรุป ในภาพรวมรพ.ศรีนครินทร์ได้ให้การบริการดูแลผู้ป่วยโรคไตครบวงจรในทุกระดับ ตั้งแต่ป่วยเป็นโรคไตในระยะต่างๆ จนกระทั่งเกิดภาวะไตพิการจนกระทั่งได้รับการปลูกถ่ายไต โดยการบริการทุกประการมีมาตรฐานในระดับนานาชาติและมีคุณภาพการรักษา ทั้งนี้ รพ.ศรีนครินทร์มีเป้าหมายที่จะให้การบริการที่ครอบคลุมมากขึ้นและได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ตลอดจนจะได้มีการประสานการบริการกับรพ.ต่างๆ ในภาคอีสานเพื่อให้เกิดผลดีการผู้ป่วยโรคไตโดยรวม

การพัฒนาสู่การเป็นศูนย์บริการทางการแพทย์ชั้นเลิศด้านโรคไตในระดับอาเซียน

การที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ Asean Economy Community ในปีพ.ศ. 2558 ทางสาขาวิชาโรคไตฯ และศูนย์บริการโรคไตฯ มีแผนการที่จะพัฒนาเป็น ASEAN regional kidney institution of Thailand โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บริการฝึกอบรมทางด้านโรคไตแก่บุคลากรทางการแพทย์จากประเทศเขตเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งประสานความร่วมมือในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และร่วมทำงานวิจัยกับสถาบันต่างๆในอาเซียน และถ้าเป็นไปได้ในอนาคตจะพัฒนาเป็น Asian regional kidney institution of Thailand โดยขยายงานให้กว้างขึ้น ในระดับอาเซียน

ในด้านการพัฒนาต่างๆ ได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้
1. การจัดสร้างอาคารโรคไตถาวรแต่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (อาคารกัลยาณิวัฒนาอนุสรณ์) อาคารดังกล่าวนี้ได้เริ่มก่อสร้างในปีพ.ศ. 2556 และคาดว่าจะแล้วเสร็จในปีพ.ศ. 2558 โดยจะเป็นที่ทำการของศูนย์บริการทางการแพทย์ชั้นเลิศด้านโรคไต ซึ่งจะเพิ่มขีดความสามารถแก่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้บริการด้านการรักษาผู้ป่วยโรคไตได้เพิ่มมากขึ้นอย่างบูรณาการ

อาคารกัลยาณิวัฒนาอนุสรณ์ เป็นอาคารสูง 9 ชั้น ประกอบด้วยส่วนบริการที่เกี่ยวกับไตครบถ้วน ได้แก่ ห้องตรวจ

ผู้ป่วยนอก การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม การล้างไตทางช่องท้อง การผ่าตัดปลูกถ่ายไต หอผู้ป่วยโรคไต ห้องปฏิบัติการ คลังเลือดกลาง สำนักงานต่างๆ รวมทั้งสำนักงาน ปลูกถ่ายอวัยวะ

2. การพัฒนาด้านกำลังคน ศูนย์บริการทางการแพทย์ ชั้นเลิศด้านโรคไตฯ จำเป็นจะต้องมีจำนวนบุคลากรเพิ่มขึ้น ที่มากพอต่อการให้บริการ โดยในขณะนี้มีการเตรียมการ ของทั้งภาควิชาอายุรศาสตร์และแผนกการพยาบาล แต่เนื่องจากอัตราของจำนวนบุคลากรมีค่อนข้างจำกัด จำเป็นต้องมี แผน ในการจัดหาจัดจ้างบุคลากรฯ โดยอาศัยเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน โดยคาดว่าจะจำเป็นต้องหากองทุนสนับสนุน โดย ใ้เงินบริจาคผ่านมูลนิธิคณะแพทยศาสตร์ โดยคาดว่า ศูนย์บริการฯดังกล่าวจะต้องใช้จำนวนบุคลากรแพทย์ 15 ราย และพยาบาล 40 ราย

3. การพัฒนาด้านเครือข่ายและภาษาอังกฤษ เมื่อเข้าสู่ AEC และการเป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมและวิจัยระดับนานาชาติ ทักษะด้านการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็น ปัจจุบันได้มีการสนับสนุนให้บุคลากรเพิ่มพูนความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ มีกิจกรรมให้ใช้ภาษาอังกฤษ อาทิ การเชิญ visiting professor มาพัฒนางานด้านโรคไต การทำ round table discussion โดยมีวิทยากรต่างชาติปีละ 2 ครั้ง กำหนดให้มีการบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ การจัดบุคลากรใหม่ไป ดูงานระยะสั้นในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนา กิจกรรมต่างๆให้กับเครือข่ายแพทย์โรคไตแห่งภาคอีสาน รวมทั้ง การมี website ของสาขาวิชาโรคไตและเครือข่ายฯ ได้แก่ www.kidneykhonkaen.org

4. การพัฒนาด้านระบบการทำงาน มีการเตรียม

พัฒนาการประสานงานทั้งภายในคณะแพทยฯขอนแก่นและ เครือข่าย โดยภายในมีการจัดการสัมมนาบุคลากรแพทย์ และพยาบาลที่ทำงานด้านไตโดยตรง รวมทั้งบุคลากรสาขา อื่นๆที่สนับสนุน อาทิ ด้านโภชนาวิทยา กายภาพบำบัด รังสีวินิจฉัย และภาควิชาปรีคลินิก โดยกิจกรรมนี้จัดเป็นประจำ และมีผลงานเป็นรูปธรรมคือ หนังสือคู่มือการฝึกอบรม และ การปฏิบัติงานฯ โดยในอนาคตอันใกล้ จะมีการสัมมนาพัฒนา งานทั้งระบบเพื่อกำหนดกระบวนการ ขั้นตอนที่ครบวงจรของ การดำเนินการของศูนย์บริการฯ

5. การพัฒนาเครือข่ายในระดับอาเซียนและเอเชีย จากผลงานที่กล่าวมาข้างต้น คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัย ขอนแก่นโดยสาขาวิชาโรคไตมีเครือข่ายระดับนานาชาติใน อาเซียน และเอเชีย ในการประชุมวิชาการประจำปี หลายครั้งของสาขาวิชาโรคไตฯมีผู้เข้าร่วมการประชุมจากพม่า ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ ฮองกง อินเดีย จีน และเคยให้ การฝึกอบรมแก่บุคลากรจากอาเชียนดังกล่าวข้างต้นเนื่องจาก ในปัจจุบันเป็น PD training center ของ Asia-Pacific chapter of ISPD อยู่แล้ว ดังนั้น จึงไม่เป็นการยากที่จะพัฒนา เครือข่ายการฝึกอบรมและการวิจัยให้ครบวงจรมากขึ้นใน อนาคต

โดยสรุป การพัฒนาสู่การเป็นศูนย์บริการทางการแพทย์ ชั้นเลิศด้านโรคไตในระดับอาเซียนสำหรับคณะ แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีความเป็นไปได้สูงมาก โดยพิจารณาจากการดำเนินการต่างๆที่ผ่านมา รวมทั้ง คุณภาพของบุคลากรที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนการมีวิสัยทัศน์ และมีแนวทางในการพัฒนาที่ชัดเจนและเป็นไปได้ รวมทั้งการ ได้รับการสนับสนุนจากคณะแพทยศาสตร์และมหาวิทยาลัย ขอนแก่น